Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 2. aprila 2020*

„Predhodno odločanje – Varstvo potrošnikov – Direktiva 93/13/EGS – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Člen 1(1) – Člen 2(b) – Pojem ‚potrošnik‘ – Skupnost etažnih lastnikov“

V zadevi C-329/19,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Tribunale di Milano (sodišče v Milanu, Italija) z odločbo z dne 1. aprila 2019, ki je na Sodišče prispela 23. aprila 2019, v postopku

Condominio di Milano, via Meda

proti

Eurothermo SpA,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi J.-C. Bonichot, predsednik senata, M. Safjan, L. Bay Larsen, sodnika, C. Toader (poročevalka), sodnica, in N. Jääskinen, sodnik,

generalni pravobranilec: H. Saugmandsgaard Øe,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za Eurothermo SpA A. Fracchia, avvocato,

– za italijansko vlado G. Palmieri, agent, skupaj z E. Manzom, avvocato dello Stato,

– za Evropsko komisijo G. Gattinara in N. Ruiz García, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: italijanščina.

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 1(1) in člena 2(b) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med skupnostjo etažnih lastnikov, condominio di Milano, via Meda (v nadaljevanju: condominio Meda), in družbo Eurothermo SpA glede plačila zamudnih obresti, ki se zahtevajo od condominio Meda zaradi izpolnitve pogodbe o dobavi toplotne energije.

Pravni okvir

Direktiva 93/13

3 V dvanajsti uvodni izjavi te direktive je navedeno:

„[…] nacionalni predpisi v njihovi sedanji obliki dovoljujejo le delno uskladitev [harmonizacijo]; […] bi morale imeti države članice možnost, da ob upoštevanju Pogodbe potrošnikom nudijo višjo raven varstva z nacionalnimi predpisi, ki so strožji od te direktive“.

4 V skladu s členom 1(1) navedene direktive je njen namen približati zakone in druge predpise držav članic o nepoštenih pogojih v pogodbah, sklenjenih med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom.

5 Člen 2 Direktive 93/13 določa:

„V tej direktivi:

[…]

(b) ‚potrošnik‘ pomeni vsako fizično osebo, ki v pogodbah, zajetih s to direktivo, deluje za namene, ki so izven njene poslovne ali poklicne dejavnosti;

[…]“

6 V skladu s členom 3(1) te direktive velja pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, za nepošten, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.

7 V skladu s členom 8 te direktive lahko države članice na področju, ki ga ureja ta direktiva, sprejmejo ali ohranijo strožje določbe, ki so združljive s Pogodbo DEU, da bi zagotovile višjo stopnjo varstva potrošnikov.

Direktiva 2011/83/EU

8 V uvodni izjavi 13 Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 o pravicah potrošnikov, spremembi Direktive Sveta 93/13/EGS in Direktive 1999/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 85/577/EGS in Direktive 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta (UL 2011, L 304, str. 64) je navedeno:

„Države članice bi morale ohraniti pristojnost v skladu s pravom Unije, da uporabijo določbe te direktive tudi na področjih izven njenega področja uporabe. Tako lahko države članice ohranijo ali uvedejo nacionalno zakonodajo, ki je skladna z določbami te direktive ali določenimi njenimi

določbami v zvezi s pogodbami, ki ne spadajo v področje uporabe te direktive. Države članice se lahko na primer odločijo razširiti uporabo pravil te direktive na pravne osebe ali fizične osebe, ki niso potrošniki v smislu te direktive, kot so nevladne organizacije, novo ustanovljena podjetja ali mala in srednja podjetja. […]“

Italijansko pravo

Civilni zakonik

9 Člen 1117 codice civile (civilni zakonik) določa:

„V solastnini vseh lastnikov posameznih delov zadevne zgradbe, tudi če imajo ti lastniki pravico do periodičnega užitka na njih in če iz naslova ne izhaja drugače, so:

1. vsi deli stavbe, ki so potrebni za njeno skupno rabo – kot so na primer zemljišče, na katerem stavba stoji, temelji, nosilni elementi, strehe, stopnišča, vhodna vrata, vhodne avle, veže, verande, dvorišča in fasade;

2. območja za parkiranje in prostori za skupne storitve, kot je stanovanje vratarja, pralnica, prostor, namenjen obešanju perila, ter podstrešja, ki so po strukturnih in namenskih značilnostih namenjena skupni rabi;

3. dela, inštalacije, kakršne koli naprave, namenjene skupni rabi, kot so dvigala, jaški, cisterne, infrastruktura za preskrbo z vodo in za odstranjevanje odpadne vode, centralni sistemi za distribucijo in prenos plina in električne energije, za ogrevanje in hlajenje ter za sprejemanje radijskih in televizijskih programov, oprema, ki omogoča dostop do vseh drugih vrst pretoka informacij, tudi prek satelita ali kabla, in ustrezne povezave do priključka v prostorih, ki jih imajo v lasti različni etažni lastniki, ali – v primeru posamezne opreme – do mesta uporabe, brez poseganja v določbe iz sektorskih predpisov na področju javnih omrežij.“

10 Člen 1117a civilnega zakonika, naslovljen „Področje uporabe“, določa:

„Določbe tega poglavja se *mutatis mutandis* uporabljajo v vseh primerih, v katerih ima več nepremičnin ali več stavb […] skupne dele v smislu člena 1117.“

11 Člen 1129, prvi odstavek, civilnega zakonika, naslovljen „Imenovanje, razrešitev in obveznosti upravnika“, določa:

„Če je število etažnih lastnikov večje od osem in če zbor etažnih lastnikov ne določi upravnika, tega imenuje sodni organ, ki odloča o tožbi, ki jo vloži eden ali več etažnih lastnikov ali upravnik v odstopu.“

12 Člen 1131 civilnega zakonika, naslovljen „Zastopanje“, določa:

„Upravnik v mejah [svojih pooblastil] zastopa udeležence in je lahko stranka v sodnih postopkih, bodisi zoper etažne lastnike bodisi zoper tretje osebe.“

Zakonik o varstvu potrošnikov

13 Z decreto legislativo n. 206 – Codice del consumo, a norma dell’articolo 7 della legge 29 luglio 2003, n° 229 (zakonska uredba št. 206 o sprejetju zakonika o varstvu potrošnikov na podlagi člena 7 zakona št. 229 z dne 29. julija 2003) z dne 6. septembra 2005 (redni dodatek št. 162 h GURI št. 235 z dne

8. oktobra 2005, v nadaljevanju: zakonik o varstvu potrošnikov so bile v italijanski pravni red prenesene določbe Direktive 93/13. Člen 3(1) zakonika o varstvu potrošnikov, kakor je bil spremenjen z zakonsko uredbo št. 221 z dne 23. oktobra 2007 (GURI št. 278 z dne 29. novembra 2007) „potrošnika“ opredeljuje kot „vsako fizično osebo, ki deluje za namene, ki so zunaj njene poslovne, trgovske, obrtne ali poklicne dejavnosti“.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

14 Condominio Meda iz Milana (Italija), ki jo zastopa upravnik, je 2. aprila 2010 z družbo Eurothermo sklenila pogodbo o dobavi toplotne energije, katere pogoj iz člena 6.3 določa, da mora dolžnik v primeru zamude pri plačilu plačati „zamudne obresti po obrestni meri 9,25 %, in to od zapadlosti roka za plačilo preostalega dela zneska“.

15 Družba Eurothermo je 18. aprila 2016 na podlagi zapisnika mediacije z dne 14. novembra 2014 od condominio Meda zahtevala, naj plača znesek 21.025,43 EUR iz naslova obresti za zamudo pri plačilu dolga, ki izhaja iz te pogodbe, izračunanih od glavnice, ki je zapadla 17. februarja 2016.

16 Condominio Meda je zoper plačilni nalog pred predložitvenim sodiščem vložila ugovor, v katerem trdi, da je potrošnik v smislu Direktive 93/13 in da je pogoj iz člena 6.3 navedene pogodbe nepošten.

17 Predložitveno sodišče meni, da je ta pogoj dejansko nepošten in da bi ga bilo mogoče v skladu s sodno prakso Sodišča po uradni dolžnosti razglasiti za ničnega. Vendar se to sodišče sprašuje o tem, ali je za skupnost etažnih lastnikov, kakršna je *condominio* v italijanskem pravu, mogoče šteti, da spada v skupino potrošnikov v smislu Direktive 93/13.

18 Navedeno sodišče se v zvezi s tem sklicuje na sodno prakso Corte Suprema di Cassazione (vrhovno kasacijsko sodišče, Italija), v skladu s katero ima, prvič, ta vrsta solastnikov, tudi če niso pravne osebe, status „samostojnega pravnega subjekta“. Drugič, v skladu z isto sodno prakso se pravila o varstvu potrošnikov uporabljajo za pogodbe, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in upravnikom etažne lastnine, ki je opredeljen kot „subjekt za upravljanje, brez pravne osebnosti, ločene od pravne osebnosti njegovih udeležencev“, ob upoštevanju dejstva, da ta deluje v imenu različnih etažnih lastnikov, ki jih je treba šteti za potrošnike.

19 Poleg tega se sklicuje na sodno prakso Sodišča, zlasti na sodbo z dne 22. novembra 2001, Cape in Idealservice MN RE (C-541/99 in C-542/99, EU:C:2001:625), v skladu s katero mora pojem „potrošnik“ temeljiti na tem, da ima zadevni pravni subjekt naravo fizične osebe. Vendar bi lahko v skladu s to sodno prakso izključitev uporabe Direktive 93/13 zgolj zato, ker zadevna oseba ni niti fizična niti pravna oseba, odvzela varstvo nekaterim pravnim subjektom v primerih, v katerih obstaja položaj podrejenosti glede na prodajalca ali ponudnika, zaradi katerega bi bila uporaba ureditve varstva potrošnikov upravičena.

20 V teh okoliščinah je Tribunale di Milano (sodišče v Milanu, Italija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali pojem potrošnik, kot je opredeljen v Direktivi [93/13], nasprotuje temu, da se kot potrošnik opredeli subjekt (kot je skupnost etažnih lastnikov v italijanskem pravnem redu), ki ni zajet s pojmoma ‚fizična oseba‘ in ‚pravna oseba‘, če ta subjekt sklene pogodbo za namene, ki so izven njegove poslovne ali poklicne dejavnosti in je v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske moči in ravni obveščenosti?“

Vprašanje za predhodno odločanje

21 Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 1(1) in člen 2(b) Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni sodni praksi, ki zakonodajo za prenos te direktive v notranje pravo razlaga tako, da se pravila o varstvu potrošnikov, ki jih ta zakonodaja vsebuje, uporabljajo tudi za pogodbo, ki jo pravni subjekt, kakršen je *condominio* v italijanskem pravu, sklene s prodajalcem ali ponudnikom.

22 Za odgovor na postavljeno vprašanje je treba najprej preučiti področje uporabe te direktive za ugotovitev, ali pravni subjekt, ki ni fizična oseba, lahko, v sedanjem stanju razvoja prava Unije, spada pod pojem „potrošnik“ v smislu te direktive.

23 V skladu s členom 1(1) Direktive 93/13 je njen namen približati zakone in druge predpise držav članic o nepoštenih pogojih v pogodbah, sklenjenih med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom.

24 V skladu s členom 2(b) Direktive 93/13 je treba pojem „potrošnik“ razumeti, kot da pomeni „vsako fizično osebo, ki v pogodbah, zajetih s to direktivo, deluje za namene, ki so izven njene poslovne ali poklicne dejavnosti“. Iz te določbe izhaja, da morata biti kumulativno izpolnjena dva pogoja, da lahko oseba spada pod ta pojem, in sicer da gre za fizično osebo in da ta svojo dejavnost opravlja za neposlovne namene.

25 Sodišče je za prvega od teh pogojev že ugotovilo, da osebe, ki ni fizična oseba in ki s prodajalcem ali ponudnikom sklene pogodbo, ni mogoče šteti za potrošnika v smislu člena 2(b) Direktive 93/13 (sodba z dne 22. novembra 2001, Cape in Idealservice MN RE, C-541/99 in C-542/99, EU:C:2001:625, točka 16).

26 V obravnavani zadevi predložitveno sodišče navaja, da je skupnost etažnih lastnikov v italijanskem pravnem redu subjekt, ki ni ne fizična ne pravna oseba.

27 V zvezi s tem je treba navesti, da pojem „lastnina“ v sedanjem stanju razvoja prava Unije ni harmoniziran na ravni Evropske unije in da lahko med državami članicami obstajajo razlike. Ugotoviti je namreč treba, da v skladu s členom 345 PDEU Pogodbi v ničemer ne posegata v lastninskopravno ureditev v državah članicah. Poleg tega je treba v okviru širše sistematične razlage opozoriti, da člen 1(2)(k) Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (UL 2012, L 201, str. 107) stvarne pravice izključuje iz področja uporabe te uredbe.

28 Zato in dokler zakonodajalec Unije v zvezi s tem ne ukrepa, države članice ostajajo proste pri odločanju o pravni ureditvi skupnosti etažnih lastnikov v svojih nacionalnih ureditvah, in sicer bodisi to skupnost opredelijo kot „pravno osebo“ ali pa ne.

29 Zato skupnost etažnih lastnikov, kakršna je tožeča stranka iz postopka v glavni stvari, ne izpolnjuje prvega od pogojev iz člena 2(b) Direktive 93/13 in zato ne spada pod pojem „potrošnik“ v smislu te določbe, tako da je pogodba, sklenjena med tako skupnostjo in prodajalcem ali ponudnikom, izključena iz področja uporabe navedene direktive.

30 Ta ugotovitev ni v nasprotju s sodbo z dne 5. decembra 2019, EVN Bulgaria Toplofikatsia in Toplofikatsia Sofia (C-708/17 in C-725/17, EU:C:2019:1049, točka 59). Namreč, čeprav je Sodišče odločilo, da zadevne pogodbe o dobavi toplotne energije, s katero se oskrbuje zgradba v etažni lastnini, iz postopka v glavni stvari v zadevi, v kateri je bila izdana ta sodba, spadajo v kategorijo pogodb, sklenjenih med potrošnikom in trgovcem, v smislu člena 3(1) Direktive 2011/83, je treba poudariti, da so te pogodbe sklenili sami etažni lastniki, in ne, kot v zadevi iz postopka v glavni stvari, skupnost etažnih lastnikov, ki jo zastopa upravnik.

31 Glede na navedeno je treba odločiti še, ali je nacionalna sodna praksa, kakršna je sodna praksa Corte Suprema di Cassazione (vrhovno kasacijsko sodišče), ki zakonodajo, s katero je v notranje pravo prenesena Direktiva 93/13, razlaga tako, da se pravila o varstvu potrošnikov, ki jih vsebuje ta zakonodaja, uporabljajo tudi za pogodbo, ki jo pravni subjekt, kakršen je *condominio* v italijanskem pravu, sklene s prodajalcem ali ponudnikom, v nasprotju z bistvom sistema varstva potrošnikov v Uniji.

32 V zvezi s tem je treba opozoriti, da lahko države članice v skladu s členom 169(4) PDEU ohranijo ali uvedejo strožje ukrepe za varstvo potrošnikov, če so ti združljivi s Pogodbama.

33 V dvanajsti uvodni izjavi Direktive 93/13 je navedeno, da nacionalni predpisi v svoji sedanji obliki dovoljujejo le delno harmonizacijo glede nepoštenih pogojev, pri čemer imajo države članice možnost, da ob upoštevanju Pogodbe potrošnikom zagotavljajo višjo raven varstva z nacionalnimi predpisi, ki so strožji od te direktive. Poleg tega lahko države članice v skladu s členom 8 navedene direktive na področju, ki ga ureja ta direktiva, sprejmejo ali ohranijo strožje določbe, ki so združljive s Pogodbo, da bi zagotovile višjo stopnjo varstva potrošnikov.

34 Poleg tega je v uvodni izjavi 13 Direktive 2011/83 navedeno, da bi morale države članice ohraniti pristojnost v skladu s pravom Unije, da uporabijo določbe te direktive tudi na področjih izven njenega področja uporabe. Države članice se lahko na primer odločijo razširiti uporabo pravil navedene direktive na pravne ali fizične osebe, ki niso potrošniki v smislu te direktive.

35 V obravnavani zadevi je iz predloga za sprejetje predhodne odločbe razvidno, da je Corte suprema di cassazione (vrhovno kasacijsko sodišče) razvilo smer sodne prakse, katere namen je dodatno varstvo potrošnikov, tako da je razširilo področje uporabe varstva, določenega v Direktivi 93/13, na pravni subjekt, kakršen je *condominio* v italijanskem pravu, ki v skladu z nacionalnim pravom ni fizična oseba.

36 Taka smer sodne prakse pa se umešča v cilj varstva potrošnikov, ki se uresničuje s to direktivo (glej v tem smislu sodbo z dne 7. avgusta 2018, Banco Santander in Escobedo Cortés, C-96/16 in C-94/17, EU:C:2018:643, točka 69).

37 Iz tega sledi, da čeprav pravni subjekt, kot je *condominio* v italijanskem pravu, ne spada pod pojem „potrošnik“ v smislu člena 2(b) Direktive 93/13, države članice lahko uporabijo določbe te direktive na področjih, ki ne spadajo na njeno področje uporabe (glej po analogiji sodbo z dne 12. julija2012, SC Volksbank România, C-602/10, EU:C:2012:443, točka 40), če taka razlaga, ki jo podajo nacionalna sodišča, zagotavlja višjo raven varstva potrošnikov in ne posega v določbe Pogodb.

38 Glede na zgoraj navedeno je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 1(1) in člen 2(b) Direktive 93/13 razlagati tako, da ne nasprotujeta nacionalni sodni praksi, ki zakonodajo za prenos te direktive v notranje pravo razlaga tako, da se pravila o varstvu potrošnikov, ki jih ta zakonodaja vsebuje, uporabljajo tudi za pogodbo, ki jo pravni subjekt, kot je *condominio* v italijanskem pravu, sklene s prodajalcem ali ponudnikom, tudi če tak subjekt ne spada na področje uporabe navedene direktive.

Stroški

39 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 1(1) in člen 2(b) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah je treba razlagati tako, da ne nasprotujeta nacionalni sodni praksi, ki zakonodajo za prenos te direktive v notranje pravo razlaga tako, da se pravila o varstvu potrošnikov, ki jih ta zakonodaja vsebuje, uporabljajo tudi za pogodbo, ki jo pravni subjekt, kot je *condominio* v italijanskem pravu, sklene s prodajalcem ali ponudnikom, tudi če tak subjekt ne spada na področje uporabe navedene direktive.

Podpisi